

Fremleggsnotat diskusjonssak

Møtesaksnr: D-sak 1
Møtedato: 4.6.2024
Notatdato: 28.5.2024
Arkivsaksnr:

Saksbehandler: Lara Kristiansen,
Inger-Johanne Ullern

Fra: Senterleder
Til: Senterstyret

Forskerutdanning ved TIK Senter for teknologi, innovasjon og kultur

Per i dag er det 27 aktive kandidater i forskerutdanning ved TIK, 13 av disse er ansatt som stipendiater ved senteret. Både i antall og gjennom en sentral plass i senterets aktiviteter og forskning utgjør disse en sentral del av TIKs virksomhet ut over selve forskerutdanningen. At forskerutdanningen holder høy kvalitet og svarer på kandidatenes forventninger og behov er derfor vesentlig. Vi er glade for at stipendiatene i den siste arbeidsmiljøundersøkelsen uttrykker tilfredshet med arbeidsmiljøet. Stipendiatene trekkes nå aktivt inn i undervisningen, og det virker både meritterende og integrerende. Det har over tid vært arbeidet mye med å gi kandidatene gode opponenter og tilbakemeldinger i midtveis- og sluttseminarer og dette er og bør også være en viktig felles og samlende akademisk arena. Stipendiatene er aktivt engasjert i felles aktiviteter som publiseringslunsjen der de stiller opp både som kommentatorer og for å presentere egne arbeider. I forbindelse med senterets 25 års jubileum arrangerer en gruppe stipendiater flere ulike faglige arrangementer og inviterer inn ledende forskere innen senterets fagområder.

Økonomisk spiller også forskerutdanningen en vesentlig rolle for TIK-senteret i og med at gjennomførte disputaser er en resultatindikator i finansieringsmodellen. Dette vil fortsette i den reviderte modellen fra 2025. Forskerutdanningen er også en vesentlig komponent i den instituttliggende strukturen TIK har.

Forskerutdanningens betydning tatt i betraktning, ønsker senterleder å befeste og styrke denne delen av senterets virksomhet, og å tydeliggjøre betydningen av og kompetansen i stipendiatgruppen for TIKs forskningsaktivitet. Det er positivt at stipendiater fra fagmiljøer utenfor TIK uten egen forskerutdanning søker seg til TIK. Det samme gjelder ordningen med offentlig phd og nærings-phd. Med en ramme på kun 4 stipendiater finansiert fra Kunnskapsdepartementet er prosjekttilknyttede stipendiater i flertall av TIKs stipendiater. Det medfører at hvis senteret skal lykkes med å opprettholde en stipendiatgruppe med dagens størrelse og evt ekspandere forskerutdanningen på sikt, må det fortsatt satses på rekruttering av stipendiater i eksterne finansierte prosjekter.

Det samfunnsvitenskapelige fakultet
TIK Senter for teknologi,
innovasjon og kultur

Postadresse:
Postboks 1108
Blindern
0317 OSLO

Besøksadresse:
Eilert Sundts hus
Moltke Moes vei 31
0851 OSLO

E-post:
info@tik.uio.no
Org. nummer:
NO 971 035 854

Det er samtidig utfordringer, særlig knyttet til ferdigstilling, noe det er vesentlig å ha tiltak for og aktiv oppmerksomhet omkring. Ferdigstilling er viktigst for kandidatene selv, men vil også ha betydning for TIKs posisjon til å styrke forskerutdanningen og som en kvalitetsbegrunnelse for å kunne gjøre det. I vedlagte notat orienterer vi styret om status for aktiviteter og rammer rundt forskerutdanningen ved TIK i dag, som bakgrunn for en diskusjon i møtet om hvordan best møte disse utfordringene, og slik legge til rette for en best mulig forskerutdanning.

Kristin Asdal
Senterleder

Inger-Johanne Ullern
Kontorsjef

Forskerutdanning ved TIK Senter for teknologi, innovasjon og kultur

Organisering

«Teknologi, innovasjon og kultur» er en av syv ph.d-studieretninger ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet. Per i dag er det 27 aktive kandidater på studieretningen (se vedlegg for oversikt over kandidater, arbeidstitler og veiledere). Faglig ansvarlig for programmet er Susanne Bauer (siden 2016, nå avtroppende ph.d.-leder) og Tone Druglitrø (nåværende ph.d.-leder, fram til høsten -24 i samarbeid med Bauer). Ph.d.-leder møter i fakultetets programråd fire ganger årlig. Administrativt ansvarlig for programmet er Lara Kristiansen (ph.d.-konsulent), som deltar i fakultetets ph.d.-administrasjonsnettverk. Forskningsdekanen inviterer faglig og administrativt ph.d.-ansvarlig samt minst en ph.d.-kandidat til dialogmøter annethvert år.

Det er i tråd med kvalitetssystemet for utdanningsvirksomheten ved UiO nedsatt et ph.d.-utvalg på senteret med representanter for vitenskapelig ansatte (veiledere), ph.d.-kandidater, administrasjon og ledelse. Utvalget er et forum for bl.a. å ta opp kvaliteten på undervisningen i forskerutdanningen og utfordringer og muligheter i oppfølgingsarbeidet. På TIK-utvalgets sakslister har bl.a. vært emne- og programevaluering, fremdriftsrapportering og -oppfølging, innspill til “Tøyenseminaret” og ph.d.-lunsjene, veiledning, og fordeling av arbeidstimer/pliktarbeid. Ph.d.-utvalget møtes en gang i semesteret.

Oppbygging og emner

Opplæringsdelen på studieretningen er på 30 studiepoeng (sp), som utgjøres av fakultetets fellesdel (10 sp), TIK9102 (ph.d.-seminarer, 3 sp), valgfrie elementer (12 sp), spesialiseringskurs i STS eller innovasjon (5 sp) samt midtveisevaluering og sluttseminar.

Ph.d.-kurs i regi av TIK:

- TIK9102 – Ph.d.-seminar: Obligatorisk seminarrekke, også kalt Tøyenseminar, som tilbys hvert semester.
- TIK9011 – Science and Technology Studies. Neste gang: Høsten 2024.
- TIK9014 – STS Methodologies: Devising Ethnography. Tilbudt høsten 2022. Organisert og finansiert som del av oppfølgingen etter den nasjonale evalueringen av samfunnsvitenskap, SAMEVAL.
- TIK9015 – STS Methodologies: Practice-Oriented Document Analysis. Tilbudt på engelsk høsten 2022 og høsten 2023. Tilbys på norsk høsten 2024 (ny tittel: TIK 9015 – Dokuprax: Dokumentanalyse og dokumentarbeid i demokrati, politikk og byråkrati / TIK 9015 – Dokuprax: Document analysis and document work in democracy, politics and bureaucracy). Organisert og finansiert som del av oppfølgingen etter den nasjonale evalueringen av samfunnsvitenskap, SAMEVAL.
- TIK9021 – Innovation Studies. Tilbudt sist våren 2008.
- TIK9025 – Innovation, Welfare and Policy. Tilbudt høsten 2022 og våren 2024. Organisert og finansiert som del av oppfølgingen etter den nasjonale evalueringen av samfunnsvitenskap, SAMEVAL.
- EDS426/TIK – STS Methodologies: Extraction Ethnographies (samarbeid mellom TIK og Noragric/NMBU). Tilbudt våren 2023. Organisert og delvis finansiert som del av oppfølgingen etter den nasjonale evalueringen av samfunnsvitenskap, SAMEVAL.

Kursporteføljen er ganske stabil – nye spesialiseringskurs har de siste årene vært muliggjort med støtte fra NFRs oppfølgingsprosjekter etter den nasjonale evalueringen av samfunnsvitenskap, SAMEVAL. Framover

vil det være naturlig å vurdere videre utvikling av kursporteføljen, evt også om det skal utvikles et nytt emne på tvers av spesialiseringene STS og innovasjonsstudier.

Midtveisevalueringen er en obligatorisk del av forskerutdanningen, nedfelt i egne retningslinjer ved fakultetet.¹ Kandidaten møter to opponenter, to vitenskapelig ansatte ved TIK eller en kombinasjon av ekstern og intern opponent. Sluttseminar med ekstern opponent arrangeres noen måneder før planlagt innlevering av avhandlingen. Seminaret har form av en prøvedisputas med en ekstern opponent.

Både midtveis og sluttseminar er åpent for alle og både kandidater og andre vitenskapelige inviteres til å delta med kommentarer. TIK har gode rutiner for disse arenaene som gjennomgående spiller en svært konstruktiv og viktig rolle i avhandlingsarbeidet. Dette er det viktig å opprettholde. Vi har også god og profesjonell administrativ støtte i phd-konsulent som støtter godt oppunder dette som et betydningsfullt element i forskerutdanningen.

Disputaser

I 2023 leverte fem kandidater sine ph.d.-avhandlinger (ferdig disputert i 2023 og 2024), mens det er åtte til ti kandidater som planlegger eller forventes å levere avhandling i løpet av inneværende år, og dermed disputere i år eller neste år. Se under for prognose for antall disputaser i 2024-28 basert på dagens kohort av stipendiater og startdato, fullført/planlagt midtveis- og sluttseminar, og informasjon om forsinkede kandidater under oppfølging:

År	Antall disputaser
2024	6 (hvorav 2 allerede er avholdt)
2025	8
2026	5
2027	6
2028	1

Fire av kandidatene som antas å disputere i denne perioden er KD-finansierte stipendiater, der nyrekruttering vil skje når de er ferdige. Nye disputaser av KD-finansierte stipendiater forventes dermed tidligst i 2030-31. Det er ingen planlagte stipendiatutlysninger i nåværende eksternt finansierte prosjekter. Senterleder har initiert en policy der alle nye prosjektsøknader skal inkludere ph.d.-stilling så langt prosjektrammen gir anledning til det. Det vil være av stor betydning både for forskerutdanningen at senteret lykkes med å opprettholde en kritisk masse stipendiater fra eksternt finansierte prosjekter.

Hvis vi ser på utviklingen av antall disputaser de siste 10 år er den som følger:

Studieprogramnavn	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Dr.philos. ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet			1							
Ph.d. ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet	2	3	2	2	4	1	6	1	3	5
Totalt	2	3	3	2	4	1	6	1	3	5

[Database for statistikk om høyere utdanning - DBH \(hkdir.no\)](#) (Tallene for 2023 i DBH er kun oppdatert for vårsemesteret, i tabellen over er det også lagt inn for høstsemesteret.)

¹ [Retningslinjer for midtveisevalueringer ved SV-fakultetet - Det samfunnsvitenskapelige fakultet \(uio.no\)](#)

Når det kommer til resultatfinansiering knyttet til forskerutdanningen, er det avlagte doktorgrader som gir grunnlag for finansiering. Denne indikatoren er det gitt tilsagn fra regjeringen om at vil opprettholdes når finansieringssystemet endres fra 2025. For 2024 var inntekt per avlagte doktorgrad 260 000 kr. Resultatinntekten i 2024 var 867 000 kr før skatt.² Summen tilsvarer inntekten per avlagte grad i 2024 ganget med gjennomsnitt av antall disputaser tre foregående år (2020-2022). At senteret opprettholder en kritisk masse stipendiater som ferdigstiller avhandlingene sine er dermed også av betydning for senterets økonomi.

Fremdriftsrapportering og oppfølging

I 2023 ble det levert 18 framdriftsrapporter³ fra kandidater og 31 rapporter fra veiledere på TIK. På dette tidspunktet var det 29 aktive kandidater (21 interne, 8 eksterne) og 18 veiledere (9 interne, 9 eksterne), som hver veiledet en til fem kandidater som hoved- eller biveileder, på programmet. Det er i hovedsak de stipendiatene som er i rute med forskerutdanningen og er i miljøet som leverer framdriftsrapport. De aller fleste kandidatene svarte at de er i rute med prosjektet, og at veiledningen svarer til forventningene. De fleste veilederne svarte at omfanget av veiledningen er tilstrekkelig, at kandidaten svarer godt på veiledningen, og at kandidaten har tilstrekkelig tilgang til relevante ph.d.-kurs.

I den felles oppfølgingen av rapporteringen har TIK fra høsten 2023 gjenopptatt veilederforum, en semestervis møteplass for erfaringsutveksling mellom interne og eksterne ph.d.-veileder tilknyttet TIK.

Å etablere og vedlikeholde faglig-sosiale møteplasser er også en del av den felles oppfølgingen. I tillegg til publiseringslunsj og forskergruppemøter tilbyr Ph.d.-lunsjen en månedlig møteplass for alle ph.d.-kandidater tilknyttet TIK (interne og eksterne kandidater, gjester) for erfaringsutveksling og diskusjon av saker som er relevant for hele gruppen. I 2023 og 2024 har nystartede stipendiater fått tilbud om en medstipendiat som fadder. Vi tror anledningen til å bidra inn i undervisningen og dermed bli mer integrert i senterets arbeidsmiljø og også noe forlenget stipendiatperiode kan ha positiv betydning for ferdigstilling.

Det er vanskelig å få ut gode rapporter for ph.d.-kandidaters gjennomføring. Forsinkelser skyldes bl.a. helt gode og legitime grunner som f.eks. permisjoner og sykefravær, eller annet relevant arbeid i kortere perioder. Vi har flere eksempler på at TIKs kandidater gjennomfører også når de er svært forsinket. Vi vet ikke om TIK har større utfordringer med ferdigstilling enn andre enheter ved fakultetet. Det er imidlertid flere kandidater (oppstart ved TIK siden ca. 2010) som ikke har fullført eller er veldig forsinket i løpet. Som nevnt

---

² Eksternt finansierte stipendiater ansatt ved TIK danner nettobidrag til TIK gjennom overhead, mens TIK har en noe mindre inntekt fra kontorplass for eksterne kandidater med kontorplass her (eks. næringslivs- og offentlig sektor ph.d.). Fra inntektene må vi trekke kostnader til veiledning og indirekte kostnader knyttet til kontorhold (internhusleie).

³ Ifølge UiOs forskrift for ph.d.-graden, skal kandidater og veiledere rapportere om fremdriften i forskerutdanningen en gang i året. Oppsummeringene av enhetenes framdriftsrapporter legges frem for programstyret. Ansvar for den praktiske gjennomføringen av fremdriftsrapporteringen ligger hos ph.d.-konsulent, mens ansvaret for oppfølging ligger hos ph.d.-leder med bistand fra ph.d.-konsulent.

⁴ Tanken er at formatet formes av kandidatene selv, f.eks. ved at agenda settes fortløpende av gruppen, interne/eksterne gjester kan inviteres eller andre institusjoner besøkes. Temaer i 2023 og 2024 har bl.a. vært «Å undervise som ph.d.-kandidat» (innleder: Markus Bugge, masteransvarlig på TIK), «Kvalitative intervjuer som metode» (innledere: Taran Thune, Silje Tellmann, TIK), «Kappe-skriving» (innledere: Hilde Nykamp, TIK), «Visualisering og designteori» (innleder: Benjamin Smith, TIK), samt besøk hos NIFU og NMBU. Fremover er det planlagt en praktisk visualiseringsworkshop i regi av UiOs Senter for digital forskerstøtte, samt å ha kappe-skriving som fast punkt en gang i semesteret. Andre foreslåtte temaer er bl.a.: «Hvordan bygge gode relasjoner til forskningsdeltakere», «Universitetspolitikk», «Selvplagiering» og et besøk til NESH (Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora). Ph.d.-konsulent har koordinasjonsansvar.

kan årsakene til forsinkelser være sammensatte. Vi ser at ikke alle har hatt jevnlig medarbeidersamtaler og at det ikke har vært en systematisk oppfølging av dette på ledernivå. Senterleder vil i dialog med ph.d.-leder legge bedre til rette for gjennomføring av medarbeidersamtaler og ha fast halvårlig informasjonsutvekslingsmøte mellom senterleder og ph.d.-ansvarlig der kunnskapsoverføring om utfordringer som rapporteres i samtalene. Samtidig er det nå en profesjonell og stabil administrativ ph.d.-støtte som bidrar godt til å sikre rutiner og oppfølging.

Utfordringen med forsinkelser og behov for tettere individuell oppfølging har vært diskutert og fulgt opp av TIKs ledelse og Phd-leder. Ph.d.-leder har det siste året bl.a. hatt samtaler med forsinkede kandidater for å identifisere behov for støtte, TIK har gitt kontorplass og noe ekstra veiledning. Vi tror at dette har vært med på å hjelpe noen av de forsinkede kandidatene mot ferdigstilling innen ganske kort tid.

Vedlegg: Oppdatert oversikt over pågående ph.d.-prosjekter ved TIK-senteret 2024

Pågående prosjekter		
Navn	Arbeidstitel	Hovedveileder Biveileder/e
Elin Engkvist	Bridging water and soil: Norwegian farmers' perspectives towards riparian zone management and restoration	Tone Druglitrø, Karen Lykke
Daniela Sant' Ana	Reindeer as data: An ethnography of the engagements of reindeer data in Arctic politics	Ana Delgado Aleman
Tokhir Pallaev	Technosciences of Soil in Soviet and Contemporary Central Asia	Susanne Bauer
Rakesh Paul	Participatory prototyping and future making for Engineered Living Materials	Ana Delgado Aleman
Torjus Solheim Eckhoff	Technological development and the aspiration of control: Norwegian politicians, issue-experts and the discourse of Information Technology	Kristin Asdal
Chantale Tippet	Using Artificial Intelligence in food systems transitions: Who wins, who loses and who decides?	Allan Dahl Andersen Ana Delgado
Elisabeth Fosseli Olsen	Innovation in International Development. Investigating the co-creation and business modeling for scalable solutions contributing to poverty eradication	Kristin Asdal Taran Thune
Silje Marie Svartefoss	Innovation policy and sustainable transition	Taran Thune, Jens Jungblut
Tanja Knaus	Algorithmic Emotion Regulation - the Fusion of Human and Nonhuman Agency in the Workplace	Susanne Bauer
Lisa Scordato	Innovation competence and skills in the public sector for handling unforeseen events	Magnus Gulbrandsen, Glenn-Egil Torgersen
Martin Refseth	Urban Planning and Development in Nuuk, Greenland 1950-1980	Tone Huse
Marie Stilling	Nourishing Weeds: Valuating Macroalgae Growth in an Emerging Economy	Kristin Asdal, Frida Hastrup

Benjamin Donald Smith	Transformative Research and Innovation Policy for Net-Zero / Transformativ innovasjonspolitik for å nå nullutslippssamfunnet	Taran Thune, Iris Wanzenböck
Stine Engen	Accounts and other valuation tools: How valuation is changing (and resisting change) in the value economy	Kristin Asdal, Liliana Doganova
Gro Stueland Skorpen	Audit and edit. An ethnography of evaluation documents in offices and online	Hilde Reinertsen, Tone Walford
Hanne Castberg Tresselt	Praksiser og politikk knyttet til forskning på immunsystemet	Tone Druglitrø, Gail Davies
Kristin Oxley	Ukonvensjonell, tverrfaglig forskning: Hvordan legge til rette for gode saksbehandlingsprosesser	Magnus Gulbrandsen, Liv Langfeldt
Jørgen Finstad	The transition dynamics of complex technologies – lessons from carbon capture and storage	Allan Andersen, Taran Thune
Eili Skrivervik	Innovation and technology transfer in field—development projects on Norway, Brazil and U.S. GoM	Helge Ryggvik
Kjersti Aalbu	Aligning shipping with the Paris agreement: Expert knowledge, the IMO, and a decarbonized shipping industry in the making	Susanne Bauer, Asun Lera St. Clair
Cyriac Manapur George	Transition pathways in context: A socio-technical analysis on hydrogen fuel in the Norwegian transportation system	Allan Dahl Andersen
Tommas Måløy	Valuation in genomic databases: a case study on the Aqua Genome Project	Kristin Asdal
Kari-Elisabeth Vambeseth Skogen	The impact of research on policy: an empirical study of the use of scientific knowledge in policymaking in Norway.	Taran Thune, Magnus Gulbrandsen
Bård Hobæk	Salmon sustainabilities	Kristin Asdal
Erlend Osland Simensen	Mapping the supplier industry	Taran Thune

Kasper Rogde Søyland	Corporate strategies, public innovation policy and the growth of knowledge intensive aluminium products manufacturing in Norway 1972-2012.	Helge Ryggvik
Tina Naomi Sugahara Talleraas	Unlocking the Black Box of Nuclear Disarmament: A case study of the Norwegian initiative to re-politicize the bomb	Gøran Sundqvist